

Sociální práce s rodinou 10

PHDR. HANA PAZLAROVÁ PH.D

Co nás dnes čeká

- Poručenství, opatrovnictví
- Pěstounská péče

Poručenství

- Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti **poručníka**, který ho bude vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů.
- Poručníkem je zpravidla ustanoven příbuzný nebo jiná blízká osoba, příp. orgán sociálně právní ochrany dětí.
- Výkon poručenství podléhá pravidelné kontrole soudem.

Opatrovnictví

- V případě středu zájmů zákonného zástupce a dítěte stanoví soud jeho opatrovníka.
- Rozsah práv a povinností stanoví soud.
- Opatrovníkem může být orgán sociálně právní ochrany dětí.

Pěstounská péče

- Státem garantovaná forma náhradní rodinné péče, kdy je dítě svěřeno dočasně do péče jednotlivci nebo manželům.
- PP zaniká zletilostí dítěte (nevzniká příbuzenský vztah) příp. může být prodloužena pokud se dítě dále soustavně připravuje na budoucí povolání.
- Pěstoun zastupuje dítě pouze v běžných záležitostech, důležité věci rozhoduje zákonný zástupce.

- Rodičovská práva mohou být částečně či plně zachována.
- Pokud se pěstoun domnívá, že rozhodnutí rodiče není v nejlepším zájmu dítěte, může rozhodnutí rodiče přezkoumat soud a rozhodnout ve věci jinak.
- Stát přispívá na životní náklady dítěte a poskytuje pěstounům určitou odměnu.
- Poměrně nově lze dítě svěřit do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Formy pěstounské péče

- ✦ Příbuzenská
- ✦ Cizí osoby = „klasická“ PP

Počet a struktura pěstounů

	Celkem	Prarodiče	Jiní příbuzní	Cizí
Počet pěstounů	11417	5640	1796	3822
Údaje k 31.12.2013		50 %	16 %	34 %
Zdroj:	Roční výkaz o	výkonu SPOD	za rok 2013	MPSV

Proces zprostředkování

- zákon 359/1999 o sociálně právní ochraně dětí
- metodická doporučení MPSV 7/2009 a 8/2009.

1) *vyhledávání dětí*

2) *ve vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny*

3) *v odborné přípravě*

4) *ve výběru určité osoby vhodné pro určité dítě a v zajištění osobního seznámení se dítěte s touto osobou*

- Na *zprostředkování* náhradní rodinné péče mohou podílet *pouze zákonem definované orgány a instituce* (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, MPSV, Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, příp. krajské pobočky Úřadu práce).
- *Zprostředkování pěstounské péče* v rámci České republiky zajišťují *krajské úřady*.
- Zprostředkování není v kompetenci osob pověřených k výkonu sociálně právní ochrany dětí (tzv. pověřené osoby) a nesmí ho tedy provádět.

- Proces zprostředkování se provádí pouze na základě *žádosti fyzické osoby*, která má zájem přijmout dítě, je *občanem České republiky* a má na jejím území *trvalý pobyt*.
- Cizinec může žádat pouze, pokud má na území ČR povolen trvalý pobyt nebo je podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území ČR hlášen k pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů.
- Žádost se vždy podává u obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu žadatele.

Kdy se zprostředkování neprovádí

- *zprostředkování se neprovádí, když o svěřeni dítěte do péče požádá příbuzný dítěte, nebo osoba, která je dítěti a rodině blízká.*
- *V těchto případech podává žádost na svěřeni dítěte do pěstounské péče žadatel přímo soudu a nežádá o zprostředkování příslušné orgány sociálně právní ochrany dětí.*

Zprostředkování z pohledu žadatelů

- kontakt s obecním úřadem obce s rozšířenou působností
- *Žádost* - jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu
- *Doklad o státním občanství*
- *Opis z evidence Rejstříku trestů* vyžádaný obecním úřadem obce s rozšířenou působností
- *Zprávu o zdravotním stavu* předloženou žadatelem
- Údaje o ekonomických a sociálních poměrech – šetření SP.
- *Souhlas se zjišťováním dalších údajů*
- *Souhlas s účastí na přípravě* k přijetí dítěte do rodiny
- Vyjádření k zařazení do evidence Úřadu pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny (po 3 letech), nebo žádá výlučně o osvojení dítěte z ciziny.

- ▶▶ Stanovisko obecního úřadu
- Stanovisko a kopie dokumentace se předává KÚ
- KÚ zařazuje žadatele do evidence pro účely zprostředkování pěstounské péče

Posouzení zdravotního stavu

- Posouzení, zda zdravotní stav žadatele po stránce duševní, tělesné nebo smyslové nebrání výkonu dlouhodobé, soustavné, dostatečné a řádné péče a výchově dítěte.
- Posuzuje se riziko zhoršení a prognóza
- Zprávy praktického lékaře
- Odborných lékařů
- Psychiatrické vyšetření – pokud v péči specialisty v posledních 5 letech

Nedoporučení ze zdravotních důvodů

- omezená psychická a fyzická výkonnost, soběstačnost, pohyblivost a schopnost orientace či komunikace, ve vztahu k soustavné a dlouhodobé péči o dítě,
- ohrožení zdravého vývoje dítěte – např. bacilonosiči, alkoholici a ostatní lidé se závislostí
- osoby sociálně a společensky problematické, osoby se sníženými duševními schopnostmi

Kontraindikace k PP

- psychotické změny osobnosti, psychopatie, hraniční stavy a patické nálady (hysteroidní, manické, bipolární, depresivní)
- těžší neurotické poruchy (obsedantní, stressové, posttraumatické, výrazné pocity viny, méněcennosti, nepřiměřené sebepojetí, apod.)
- poruchy psychosomatické s výrazným snížením výkonnosti, poruchy příjmu potravy aj.

Psychologické vyšetření

- 1) *Do jaké míry jsou žadatelů způsobilí stát se pěstouny?* Zkoumá se jejich osobnostní charakteristika, aktuální psychický stav, vztahové zázemí a jeho stabilita, výchovné zkušenosti a celková kvalita rodinného prostředí.
- 2) *Do jaké míry jsou aktuálně schopní převzít dítě do péče?* Zjišťují se představy žadatelů o dítěti, jejich motivace, otevřenost vůči případným odlišnostem a speciální potřebám dítěte. Součástí i posouzení aktuální rodinné situace.

- diagnostický postup je v kompetenci příslušného psychologa
- doporučuje využití kombinace metod a technik, zejména rozhovor, pozorování, některé projektivní techniky, příp. další dle uvážení.

Rizikové faktory

- Věk žadatelů vyšší než 50 let a věkový rozdíl mezi žadatelkou a dítětem menší než 20 a větší než 40 let.
- Partnerské vztahy - problematické, neuspokojivé, krátkodobé
- Třetí a další manželský svazek žadatele,
- Vztahy trvající méně než tři roky
- Aktuální partnerské neshody.
- Traumata v osobní historii
- Žadatel, který nemá zájem o vlastní děti, nepečuje o ně, příp. byl zbaven rodičovské odpovědnosti..

Přípravy pěstounů

- Organizuje krajský úřad
- Účast na přípravě je oboustranně důležitá.
- Žadatelům o pěstounskou péči poskytuje řadu *informací*
- Poskytuje prostor, aby si budoucí pěstouni *upřesnili svoje představy*
- Pracovníkům umožňuje doplnit *celkový obraz o žadatelích*

Příprava pěstounů

- Min. 48 hod. pro osvojení a PP
tematické okruhy:

sebepoznání fyzických osob vhodných stát se osvojitelem nebo pěstounem, jejich rodinného systému a sociálních kontaktů,

poznání a naplňování práv a potřeb dítěte v náhradní rodinné péči,

osvojení si spolupráce s dalšími odborníky,

komunikace s dítětem a přístup k dítěti s vědomím jeho důstojnosti a lidských hodnot,

rozvoj schopností a zájmů dítěte,

uspokojení citových, vývojových, sociálních a vzdělávacích potřeb dítěte a péče o zdraví dítěte,

styk dítěte v náhradní rodinné péči s rodiči a dalšími osobami blízkými,

práce s dětmi žijícími v rodině žadatele.

Příprava pěstounů na přechodnou dobu

- Min.72 hod.

- PP +

dovednosti žadatelů potřebné pro spolupráci s rodinou dítěte,

proces předání dítěte,

obsah a formu pravidelného vyhodnocování situace dítěte.

Forma příprav

Individuální

1. motivace k náhradní rodinné péči,
2. fungování rodinného systému,
3. mapování sociálních kontaktů,
4. očekávání od dítěte svěřeného do péče

Skupinová
náhradní rodinné péče a související právní úpravy,

vývoj a potřeby dítěte včetně specifických potřeb dítěte v náhradní
rodinné péči,

práva dítěte včetně práv dítěte v náhradní rodinné péči a práva dítěte
na udržování a rozvoj rodinných vazeb,

podpora dítěte při uplatňování jeho práva vyjádřit svůj názor a
účastnit se rozhodování, která se ho týkají,

práva a povinnosti rodičů dítěte,

práva a povinnosti pěstounů.

Příprava dětí žijících v rodině

- přiměřeně vzhledem k jejich věku, rozumové vyspělosti a v nezbytném rozsahu.
- Skupinová i individuální forma

- Zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny, včetně přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu, je součástí odborného posouzení pro zprostředkování osvojení a pěstounské péče.

Zprostředkování z pohledu dětí

- *Krajský úřad vede evidenci dětí pro NRP*
- *Všechny děti, které se ocitnou mimo péči svojí rodiny, by měly být vedeny v této evidenci.*

Dokumentace o dítěti

- základní informace (jméno, datum narození, státní občanství)
- vyhodnocení situace dítěte vč. informací důležitých v kontextu umístění do náhradní rodinné péče
- individuální plán ochrany dítěte (IPOD)
- posouzení zdravotního stavu
- názor dítěte na náhradní rodinnou péči.

Možné problémové situace v procesu zprostředkování a přípravy

- *Do evidence krajského úřadu nejsou zařazeny všechny děti vhodné do pěstounské péče.*
- *Délka procesu zprostředkování je delší, než žadatelé očekávali.*
- *Žadatelé a/nebo pracovníci nejsou spokojeni s průběhem zprostředkování.*
- *Žadatelé nejsou zařazeni do evidence osob vhodných stát se pěstounem.*